Hermenēus
Revista de traducción e interpretación

Paul Johann Ludwig HEYSE, « L'àngel paralitzat »

Paul Johann Ludwig HEYSE, «Der lahme Engel»

Traducido del alemán al occitano por HÉLOÏSE ELISABETH MARIE-VINCENT GHISLAINE DUCATTEAU
Université Gustave-Eiffel. Faculté des sciences humaines et sociales. Département LEA. 12, boulevard Copernic. 77420 Champs-sur-Marne. Marne-la-Vallée, Île de France. France.
Dirección de correo electrónico: heloise.ducatteau@univ-gustave.eiffel.com
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-0129-9679
Recibido/Received: 27/12/2024. Aceptado/Accepted: 6/6/2025.
Cómo citar / How to cite: Heyse, Johann Ludwig, « L'àngel paralitzat », trad. Héloïse Ducatteau, *Hermēneus. Revista de Traducción e Interpretación*, 28 (2026): pp. 639-656.
DOI: https://doi.org/10.24197/mb6zt392

INTRODUCCIÓ

Paul Johann Ludwig (Pau Joan Lluís, en occità) Heyse (nascut a Berlín a Alemanya l'any 1830) és el premiar poeta alemany a haver rebut el premi Nobel de literatura (1910). Aquesta gratificació hò connectèt a Frederic Mistral (Frederi Mistral, en occità), el qual ha estat el premiar autor de llengua occitana a ésser recompensat pel Premi Nobel de Literatura. Com a le notèt Melanie Stralla en la seva tesi de doctorat (2019, p. 153), li és dedicada la traducció alemanya de *Mireia* (*Mirèio* en occità) efectuada per August Bertuch (1893). Paul Heyse era llavors occitanista dels de fas divèrsas dècades. En efecte, la seva tesi de doctorat constant l'any 1852 a Berlín sota la direcció d'Immanuel Bekker tractava de la tornada en la poesia occitana medieval. Segons el costum, ha estat redactada en llatí (Spiero, 1910: premiarà partís anomenada *Heyses Leben,* és a dir *La voidèt de Heyse* hi Seidel-Vollmann, 1977, p. 76). Queda no traduïda en una llengua moderna a aquest dia. Testifica en tot cas dels coneixements lingüístics molt extenses del nostre escriptor que, abans d'entusiasmar-se per a lo romanicística bonnesa, havia optat per a las cartas clàssiques a l'Universitat de Berlín a continuació la història de l'art a la facultat de Bonn. Pel que fa als estudis romànics, se ha inclinat sòbri la literatura espanyola i ha traduït sobretot dels cants amb el seu amic Emanuel Geibel. Però és en el domini de la literatura italiana que ha el més obrat, dintra altres per las seves traduccions inèdites de Giacomo (Jaume o Jacme en

occità) Leopardi. Aquesta italofília literària lo ha portat a concentrar-se en el gènere literari del conte.

« L'àngel paralitzat » és un conte publicat l'any 1882 en el se dels *Trobador-Novellen. Vierzehnte Sammlung der Novellen* (és a dir *Notícies de trobadors. Quart recull dels notícies*) en l'editor Wilhelm Hertz. Aquesta obra ha estat reeditat l'any 2015 per l'editor Hofenberg i l'any 2019 per Null Paper Verlag. És dedicat a l'amic Wilhelm (Guillaume en francès) Petersen, jurista i crític literari. El que no indica el títol, és qu'el llibre reuneix situats contes:

- « l'àngel paralitzat », sòbri el trobador avaironés Uc Brunenc (també cridat Hug Brunet o Bruneis)
- « La venjança de la vescomtessa », sòbria el trobador alvernès Guilhèm /Guillem de Sant Leidièr / Desdèir
- « La poeta de Carcassona », sòbri la trobairitz Gaudairença (esposa del trobador Raimon de Miraval, clarament més documentat)
- « El monjo de Montaudon » ,sòbri el trobador alvernès Pèire de Vic
- « Honor sobretot » sòbri el trobador llemosí Gaubert de Puicibot (també cridat Jausbert de Pueicibòt)
- « La cançó venuda », sòbria el trobador alvernès Pèire de Maensac

El contèt és evocat per Paul Heyse en la seva correspondència amb l'autor nòrd-alemany Theodor Storm dels anys 1882-1888, « l'àngel paralitzat » ha suscitat ràpidament interès. És citètt en *Römische Xenien* (*Xénies*[1] *romans* en francès) de Franz Sandvoß (1885, p. 50). Un resum del conte en troba en la biografia de Paul Heyse (Spiero, 1910: quarta partís anomenada *Novellen der Reife,* és a dir *Notícies de la maduresa*), en un article acadèmic (Quadt, 1927, p. 166) i en una tesi doctoral (Silverman, 1928, pp. 23-24). Però, dels de llavors a prop d'un segle, cap tracèt d'ella, qu'en busca sòbri Google Scholar, Isidore o en els catàlegs digitals de biblioteques universitàries. La notícia queda completament intraduite: la traducció presentada aquí és doncs inèdita. Palaigas cinc talls han estat fetes en l'objectiu de respectar els límits editorials de la revista. La talla de

[1] Lo tèrme *xenia* es un tecnicisme manlevat de l'escrivan latin Martial, que voliá acompanhar los sieus presents amb vèrses personalizats per los sieus convidats. Lo tèrme foguèt reinvertit per Goethe e Schiller en lo sieu trabalh conjonch, aquel còp de manièra ironica per criticar lo foncionament literari de la siá epòca.

la notícia és doncs reduïda se fa no fa de meitat. Tanmateix, la comprensió no és perjudicada. La traducció del recull havia estat desitjada per Paul Heyse com en testifica una dels seves cartas adreçada al romanista Hugo Schuchardt l'any 1887, amb el qual correspon dels de fa un any. Hugo Schuchardt informèt així Mistral dels de Tolosa òm resideix qu'Adèle Guiraud (esdevinguda Dumas després del seu casament amb Adrien Dumas) seria adequada per traduir *Els contes de trobadores.* Frederic Mistral li respon positivament esquina dies després dels de Maillane i convida Hugo Schuchardt a enviar los notícies a Adèle Dumas de la qual dona l'adreça postal (Schwägerl-Melchior, 2016, pp. 517-550).

EL CONTÈT « L'ÀNGEL PARALITZAT »

Cap a la fi del XIIè segle, Provença radiava de la glòria d'una senyora també prudent que bonica, la vescomtessa *Beatritz de Besiers*, germana del vescomte *Ademar*, el qual, després del mòrt del seu germà gran Roger, havia pres el control dels passadissos risolièrs i dels castells imponents del seu domini. Era ell mateix quedat non voidèt, havia enviat els seus esquina joves fils a la cort del rei de França aprendre-hi lassas arts cavalleresques i els costums de la cort i vivia amb la seva germana, quedada esguerrada, al castell de Besiers, soterrat en d'ombrívols boscos a baixa altitud al mig de fenièras escampades, i que, dels dels més alts merlets de la seva torre, permetia a la mirada d'errar fins al mar al sud. Era un home sever i obstinat qu'en no veia mai riure, a part dels bouffonneries del seu boig, ell se culpava sovint al punt de deixar esclatar la seva furor per fuetades sòbria la pobra criatura qu'alimentava no obstant això per a de tals serveis. El cant i la dancèt no fusavan mai al castell de Besiers, encara que Provença formiguegés de cantants i de jugadors de cort, i, fins i tot quan el vescomte era un jove, evitava los dones i no semblava tolerar la seva pròpia germana al costat d'ell qu'amb un descontentament secrèt. Hi havia dels anys, lo havia estimada i honrada, perquè li donava l'esperança d'aviat lligar-se per la sang amb un rei. Esquina fills de prínceps poderosos havien sol·licitat llavors la mà del nen de disset anys, dels quals la bellesa, els costums i la viva intel·ligència eren exalçades bé més enllà de França: el fill segon d'Enric II d'Anglaterra i lo hereu de la coronavirus d'Aragó. Era-això a causèt del veïnat, o perquè el fill de Pere d'Aragó havia de portar la coronavirus, allò havia bastat perquè el bonic nen hagi estat promesa a aquest últim. Havien intercanviat ja de las cartas i dels retrats, i un accident

havia fet vergonya a los esperances d'orgull: Beatritz se havia llançat a cavall a la caça a las garses, una ferida greu, mal tractada per metges ignorants, va tirar la jove donzella en un llit de malalt per a una llarga durada, i quan, en el seu vintè any, va ser finalment declarada curada, i autoritzada a deixar el seu lloc de màrtir, una dels seves cames era tan escurçada respècta a l'altre que no podia caminar qu'a l'ajuda d'un bastó i havia de pagar d'un dolor enorme cada esforç del membre mutilat.

Una altra ferida, copejada al seu orgull, havia posat molt més de temps a cicatritzar completament. Aragó havia buscat, després de la malaltia de la jove casada, que no semblava escaure a una futura reina, un pretext hostil per d'una bendèt desnuar el jurament que, ja més de hora per raons de depredació de l'Estat no havia estat ja acollit favorablament, malgrat la reticència del promès, i d'una altra bendèt per reexpedir el seu retrat. Ningú no podia esperar-s'al qu'el pretendent antigament rebutjat, el príncep d'Anglaterra, en recordi de la seva antiga inclinació i en gira cap a aquella d'ara endavant menyspreada. Tanmateix, allò va arribar. Però la jove dona d'esperit, profundament ferida per l'anul·lació del seu espòs espanyol, va declarar que no volia introduir-se en una casèt reial sòbria cròças, ni suscitar pietat i generositat, el que havia rebutjat a l'amor fins i tot premiar; vai considerar de quedar solter i en l'ombra, com en deu per a una dona estropiada, de manera que ningú no en rigués mai d'ella.

El germà sever no li havia perdonat mai la seva decisió barrèt, i encara molt de temps després que va haver superat l'ofensa suplementària, el vèrms era encara niat en el seu agacin i enverinava la mateixa cosa contrèt la que havia descansat amb ell sòbria el pit matern. Però la germana, mentre difícilment aquest rancor i aquest odi infraternal,[2] no hò li va tornar mai, però li va mostrar sempre la mateixa cara bonica i graciós qu'afectava sense gran esforç. Perquè, quan en va haver familiaritzat finalment amb la seva malaltia i, encara qu'amb dolor i angoixa al començament, va esdevenir altra vegada cada vegada més mestra dels seus moviments, no va considerar ja el seu destí com tan miserable i tan trist, però com un destí que no havia de servir qu'a assegurar l'èxit a la forcèt del seu esperit i a la joia de la seva ànima.

Pendent els anys que havia passadas sòbria el seu llit malalt, havia tingut a la valenta de familiaritzar-s'amb divèrsas ciències dels quals una donzella ben nascuda de l'època no sabia generalment pas gran-cosa, a

[2] Neologisme per rebatre literalament lo de Paul Heyse: *unbrüderlich*, en lo sens d'indigne d'un fraire.

diferència d'avui. En efecte, el qu'els metges diplomats havien pastifejat sòbri el seu pobre pichon cos havia estat millorat amb l'ajuda d'una simple pagesa que, amb totes menes de secrèts heretats, no va poder en efecte pas curar els desperfectes principals, però va saber bé en prevenir los pitjors conseqüències. Com era prop del convalescent cada dia i que preferia conquerir-la més aviat que la seva pròpia noia, qu'el cel li havia rebutjada, va iniciar a poc a poc la jove dona intel·ligent, que feia prova d'un viu desig d'aprendre, en tot el seu coneixement secrèt, i li va indicar las èrbas a marxar dels quals preparava els beuratges refrescants i els ungüents saludables, va ensenyar com embenar los ferides i reconèixer los malalties intèrns, i quan Beatritz, finalment de nou dempeus, va estar prou posada per emprendre una cavalcada moderada, en va veure la parella estranya, la bella vescomtessa i la petita pesquièr pagesa, passejar-se junts, certs dies, en els pobles més propers, la vella a passos àgils al costat de la cavalièra a que parlava constantment per a, per exemple, mostrar-li una herba medicinal que havia empès sòbri el camí, o respondre a una dels seves preguntes.

D'aquesta manera, van exercir junts la pràctica rural forcèt estesa del Pesquièr *Anduse*, com en deia lo prudent anciana, fins qu'el vescomte Ademar, irritat per una burla que li va arribar a l'orella, prohibís a la seva germana aquesta agradable obra de misericòrdia amb paraules violents. Dels de llavors, Beatritz en quedava a casèt sense passar tanmateix de l'ensenyament de l'anciana. A prop dels habitacions que vivia habitualment en una dels torres del castell, se havia condicionat el seu laboratori a partir d'una habitació sòlida i fortament arcada al seu laboratori, havia reconvertís la xemeneia en un fogó sòbri el qual, segons los recaptacions del Pesquièr Anduse, preparava els pichons sucs i píndoles els més pestilencials però els més curatius, de manera qu'al fil del temps enva guardar una bella provisió. S'un dels criats o un de la gent feliç de las cabanas estava malalta, s'adreçava a la jove mestra que li prodigava la seva ajuda de bona voluntat. El fet qu'els medicaments no fossin sovint més fresc del tot i fins i tot transformats en mal tractament només tenia rarament perjudica als seus èxits. El dépérissement prenia ja fi per l'única fe en la ciència profunda de la metgessa distingida, i els servents, encara més, amb la cara més feliç, estrangulaven las coses més desastroses, just per entrar en gaudi del favor, per de tan polidas mans blanques i amb un somriure tan bo per deixar-se donar el dubtós benestar.

Però, al fil del temps, la passió de conèixer i de combatre el sofriment humà en va apoderar de tal menèt d'ànima jove i solitària que tot en la seva

voidèt no en va informar qu'a una única cosa, qu'en va deixar venir un mestre que havia d'ensenyar-li el llatí per comprene los obres dels vells naturalistas i dels curanderos, i en va llançar fins i tot en correspondències epistolars amb los més famoses pòsts de la Facultat a París per a ésser informada de manera continuï progressos de la ciència. Passava mitges-nits asseguda a sòbri dels llibres, passejant-s'amb passem per la paelha i dels matrassos a prop de la llar de laboratori, i els pagesos que veien encara la llum brillar en la torre del castell, quan tornaven ells mateixos sòbria el terreny abans de la premiarà rosada, en mostraven mútuament amb respècte la finestra darrere de la qual la mestra en despertava i contaven los curacions miraculoses que havia aconseguit ja a fèrre i l'elixir de voidèt que buscava.

Hauria faltat de poc perquè, per aquesta agitació estranya i diversos casos de guariments dels quals en podia sorprendre's a bon compte, Beatritz va haver estat sospitada de ser de connivència amb fòrças malèfiques. Però la llum i la joia del seu ésser, sempre somrient i propens a la broma, i el fet qu'apareixia com una imatge d'innocència assolellada també bé prop dels malalts que de persones en bona salut, no deixava sospitar algun pacte diabòlic, de manera qu'en no el cridava d'una altra manera en general que « lo àngel paralitzat ». Freqüentava l'església amb diligència, però mantenia una bona amistat zelosa amb los monges d'un convent de servites, profundament aïllat, situat forcèt alt en la muntanya a sòbria de la ciutat i del castell de Besiers, però qu'enfonsava totes menes de rierols de benedicció en la vall, perquè las germanes eren sotmeses a una regla filantropa i, còma consoleuses de malalts, sanitàries de nens orfes i en altres obres de beneficència, en barrejaven sovint al baix poble. Beatritz tenia llavors l'ocasió de compartir el seu tresor de coneixements per mans fidels i curoses dintra els pobres i els necessitosos, donant dels recaptacions de nosautres remeis, o, en los epidèmies qu'en produïen de tant en tant, els més poderosos medicaments preparats dels seves pròpies mans i lliurats a l'abadessa que la considerava com una jove santa. Era també una donzella de nòble casèt, per traïció alienada en l'amor del món i portada al seu espòs d'ànima. Los degudas excel·lents senyores en trobaven en la seva opinió respècta al món masculí, excèpta trobava sovint indignèt de concedir-s'amb els insults sovint molt amargues de Senyora l'abadessa, s'acontentava d'una mona freda dels llavis i no deixava caure que los paraules: els senyors esperats en van imaginar que no en podia passar-se'n ; però el culte i la ciència són un millor passatemps qu'el simplista lisp dels fops àulics i dels auto-adoradors vanitosos.

De tals discursos van ser sostinguts en el jardinet del monestir, a la cimera de la penya o en la cèl·lula de Senyora l'abadessa, que no podia deixar la casèt que molt rarament, mentre la vescomtessa Beatritz, dels que havia superat el trentè any en la seva virtut inviolabla, no se sotmetia ja també servilment a la tirania capritxosa del seu germà, però tractava del seu propi cap. No en prohibia doncs més de cavalcar fins als seus malalts o, tan sovint com l'enveja la prenia, de tornar visitèt a la seva amiga espiritual allà dalt al convent, la qual més gran començava ja a ésser malalt. Però la vella pesquièr Anduse no trotava més al costat de la seva criatura, perquè, feia temps, havia estat emportada brutalment per un dels seus propis elixirs que havia pres a una dosi massèt forta. En comptes d'això, un noi llarg, prim i abalançat conduïa los regnes de la mula blanca, quan pujava els senders escalabroses fins al convent i sòbri altres voidères, sovint cap a l'interior del país pendent hores.

(...)

Allò se havia produït quan Beatritz havia trenta anys. Havia obtingut immediatament del seu germà que l'estranger sense parères i sense llar sigui guardat non la casèt. Un vell cavallerís l'estimava i hò va prene sota la seva guàrdia especial, el que Brunet, que, en una pena passional per a la seva pesquièr, en mostrava més aviat insensibla a tota la demorèt i en va rebutjar fins i tot a la seva bella benefactora, en va deixar tanmateix fèrre, atès qu'era encara prou nen per alegrar-se dels bells cavalls en l'establa de Besiers al mig de la seva pena i del seu abandó. Vai quedar tan enva retreure els primers mesos que la majoria dels abitants del castell van oblidar completament la seva existència i fins i tot Beatritz, després de haver fet premiar l'esforç de deslletar el nen de la seva timidesa obstinada, hò va deixar finalment a ell mateix. Amb el temps, va esdevenir més dòcil i no va trobar mai la seva benefactora, sense que no s'aturi i no retiri el seu barret. En retardava llavors habitualment alguns momentons prop del salvatge a los galtes enfosquides, li demanava com anava, se tenia a queixar-s'o desitjava alguna cosa, i s'acontentava dels seves respostes monosil·làbiques però educades. L'única qüestió de saber se havia oblidat completament la manera de tocar el violí no havia ja mai estat repetida. La premiarà vegada que relliscat, las llàgrimes li havien pujat als ulls, encara que se hagués esforçat de vèncer la seva insurrecció interior. Vai veure que la mòrt del pesquièr pesava encara sòbri ell. « Contunhèt prudent, Ugonet! », havia diguèt amb el seu somriure més benefactor, eixugant-li dolçament

la galta molla amb el seu pichon mocador. « No quedaràs sense pàtria i, tant que viuré, no seràs corrupte. »

Havia estret llavors la seva mà al pichon mocador, lo havia posat a la boca, balbotejat algunes paraules confusas i se havia escapat, la cara ardent, dissimulant-se en l'angle més ombrívol de l'escuderia.

A partir d'aquest dia, Beatritz no havia trobat mai so protegit sense adreçar-li una paraula amistosa; però, com tenia constantment a fèrre amb los seves altes ciències, els seus intercanvis de cartas amb doctors i de las curères infermers, i no sentia en ella d'inclinació i de donatiu particulars per ser mestra d'un noi havent crescut salvatgement, hò va deixar totalment a aquest servisson valon que li aportava el que comprenia: lassas arts de la caça i els rudiments del maneig de las armères per als quals Brunet mostrava tant desig com perícia. Excèpta que la seva sang auratjosa no passava de totes menes de perills i que va sortir més d'una vegada amb un cap ensagnat i de fòrtas ferides de ganivet o d'armèt de talla, en el moment de boges cavalcadas o de combats audaços contrèt més fòrts. Però amb aquests signes de pensament i els bonics pensaments qu'el seu mestre de disciplinèt acostumava a aplicar-li, no en va deixar mai veure davant la seva protectora, tot i qu'aquesta li havait posat ungüents de guariment molt més suau qu'el serviteur que, al fons, no sabia tractar més que cavalls. S'avergonyia, parce que de costum deixava rebentar la seva còlera i la seva impetuositat contrèt tothom, la seva indomptabilité davant ella sola i hauria cregut que no podria sobreviure a una paraula punitiva de la seva part.

Com tenia quinze anys, va començar per a ell un nou període d'aprenentatge. El vescomte tenia un boig, anomenat *Olivièr*, un pichon home nan, no més gran que tres pomes, amb una petita cara marcida de vell i una petita veu penjada de nen, gran de més de quaranta anys, un regal del comte de Tolosa, per a qu'aquest home no havia estat forcèt graciós. Però va tenir més de sòrt amb el seu nou senyor, del qual la naturalesa ombrívola era molt més il·luminada per las amargues i els profunds plaers d'aquest pobre sense-alegria que pels farciments grosseres del seu predecessor. Olivièr va ser el sòl a no ser mai derrotat pel vescomte. Una única vegada, la broma del pichon tornant-se massèt audaciosament contrèt el Senyor ell mateix, aquest havia aixecat la mà amb una maledicció grinçante, però la va deixar recaure immediatament, perquè el seu ull va trobar el del pichon, òm no hi havia temor, només una estranya i trista transfiguració que li contraresta-beluguegèt. I com la mirada fixèt de home doma una farà, la còlera del vescomte havia estat de seguida controlada.

Aquesta Olivièr en va apoderar del plançó salvatge i va saber tan ràpidament atreure'l, qu'ell s'attachat encara més que a *Lambert*, el mestre d'escuderia, a aquest mentòr estrany i qu'en veia els esquina, quan el senyor del castell no era allà, ajupits sovint pendent mitges jornades, Olivièr contant, Brunet escoltant, el noi assegurant-se sempre qu'el seu amic tenia una seu tova i confortable al sòl, perquè començava a esdevenir senil i a ésser assaltat per la tos i dels dolors en els membres del seu cos. Pendent aquestes llargues convèrsas, l'imbècil va ensenyar també al jove lad, entre altres bones coses, la lectura i l'escriptura i fins i tot una mica de llatí que havia après ell mateix molt jove gràcies a un pastor que, pel seu prec, esperava encara ajudar-lo a arribar a una estatura estàndard i a continuació un bon bagatge espiritual. Aquesta esperança havia fracassat, sense qu'el pichon no se non entristís. Perquè tenia un gran apetit per a totes los coses del món, i quan la seva pesquièr hò va consolar, dient-li que la seva petita talla agradaria actualment a la cort dels homes elegants, havia saltat d'alegria. La manera de la qual els seus somnis se havien realitzat malament en llegia sòbria el seu front tirat melancòlicament i en els pèls grisos de la premiarà hora. Més d'una vegada, va dir a la seva alumna que no aprofitava tan bones hores que quan podia asseure amb ell sòbria el riba verd a prop de la cuneta del castell sota el matoll de pupil·la i pagar en el seu agacin de noi tota la seva ombrívola sensatesa. En una d'aquestes hores de felicitat, una suau desfilèt cardíaca hò va tocar. Brunet no pensava qu'el pichon se havia adormit. Com havia esperat una hora de silenci al costat d'ell i que la vella cara pàl·lida va prene finalment una expressió fantomàtica[3] inusual, va tenir molt por, va cridar i va sacsejar un moment lo home silenciós i va prene finalment la figurina en els seus braços per portar-la en la cort del castell. Però fins i tot l'art i la sensatesa de la vescomtessa Beatritz no van permetre ja recordar-hò a la voidèt.

El seu successor era desgraciadament en tot el seu contrari, un insolent pigmeu abonyegat del temperament més irritant, envejós i caitiu, però dotat de farciments d'una maldat tan exemplar qu'en va niar ràpidament encara més segurament en els favors del seu senyor i li va esdevenir molt més imprescindible qu'el profund Olivièr. Vai pensar igualment en portar la bella germana del vescomte a ell, al qu'en mostrés a ell. Però aquesta, encara que li agradés riure, i citats sovint el proverbi « el riure fas de la bona sang », en desviava amb un detriment flagrant dels bromes d'aquest

[3] *Spukhaft* se fa aicí resson dels romantics, en particular *Das öde Haus/L'ostal aborrit* (1817) de ETA Hoffmann.

bufó, mentre qu'acostumava a recompensar los moixes bromes del pichon Olivièr del seu somriure més suau.

Guigo, és el nom del bufó, trobava allò encara més amarg qu'era un home a la sang calenta, en detriment del seu hàbit de bojos, que gaudia sovint del favor dels dones i, a la premiarà mirada que havia tirat sòbria la dona imponent que, tot i que no estava ja allunyada dels seus quaranta anys, era al cimèl de la seva bellesa, havia sentiguèt desitjos audaços en el seu pit malformat. Vai abocar dels de la sortida un odi d'ella i sòbri tot el que li pertanyia, i com havia d'adonar-se qu'el jove negre prim que dormia en l'escuderia era tractat més gentilment qu'ell mateix per l'àngel paralitzat, va esdevenir també un enemic mortal i vigilava una ocasió de jugar-li una volta.

Brunet no li prestava pràcticament pas atenció. El fet que hagués succeït al seu amic i mestre estimat bastava ja amplament a sostenir-hò lluny de Guigo. De demorèt, no concedia verdaderament que poca atenció a tot el que l'envoltava a aquell moment perquè un sentiment nou li havia pujat al cap de manera que va esdevenir cec i sord a tot el que li acabava de ser a prop d'ell.

Un dels barons veïns havia tornat visitèt al senyor de Besiers, la qual cosa en produïa rarament, perquè, com ja informat, el vescomte Ademar era un enemic del hospitalitat i preferia suportar el retret d'avarícia més aviat que d'obrir los seves pòrtas i d'organitzar recepcions als moments tradicionals. Aquesta vegada, l'objectiu de la trobada era un cara a cara polític, i l'invitat, per presentar-se digne del seu poder i de la seva majestat, va venir amb la seva cort sencera de la qual formava part també un cantant que hostatjava dels d'algun temps en el seu castell: un home llavors no desconegut, però del qual el nom no té res a fèrre aquí. (...)

En una única ànima havia continuat sent l'espurna que continuava de rogejar i no volia apagar-se. Entre els criats que havien escoltat a las pòrtas entrebaillées del menjador, quan el jugador del trobador estranger va cantar aquesta canzone i el va acompanyar sòbri el seu llaüt bellament decorat, Brunet se havia sostingut també dempeus i havia captat paraules i de las posturas en un encís de somni. El fet qu'en pugui ensamblar amb tant d'art d'orgulloses expressions i cantar a una nòble senyora li apareixia una felicitat incomprensible de la qual envejava interiorment el cantant. Dels qué va ser de nou sòl, va temptar alguna cosa de semblant i en va trobar submergit en la seva profunda malenconia com s'allò no volia aconseguir-li immediatament. En una vella caixa sota una eina sense valor, havia guardat el pichon violí i, dels de fa anys, havia vacil·lat a tocar-hò

novament, com s'el premiar so havia d'atreure l'espectre pàl·lid de la seva pobra pesquièr forèt de la seva tombèt. Però, a aquest moment, en una preissèt febril, va sortir l'instrument discret, el va concedir i va provar los posicions dels de fa temps oblidades. A la seva pròpia sorpresa, allò va sonar més agradablement que no hò temia, i la morta va romandre tranquil·la en las seves profunditats. Però, per a això, com obtenia còrdas dels trets cada vegada més suaus i fosos, una imatge de dona viva en va mantenir immòbil davant ell, fan de sofriment i de voluptat, s'encara que l'enllaç de la seva llengua en va esquinçar finalment, i li va fèrre abocar sota formèt de paraules lliures i poètiques, molt més violentères i ardents qu'aquest poeta de cort, el seu agacin i la seva voidèt, dels agraïments i la seva devoció, l'admiració i la seva demandèt tímida.

Els servents i los serventes van arribar aviat a la crida, i no van aplaudir amb encoratjaments. Brunet va frunzir los aquelas i, dels qu'en va adonar que se l'escoltava, va tirar l'instrument sòbri el seu prim llit qu'era aixecat en una habitació al costat de l'escuderia. Els dies de després, va resistir igualment a totes los temptacions de tocar la música. Mateix quan Beatritz, com l'ajudava a pujar en sella, ell dich somrient: « l'amor antic no rovella. Sento, Ugonet, que has fet encara sortir la teva música. Has de jugar davant mi per tal que vegi se la vella *Bernarda* té raó quan diu que que pòts fèrre millor qu'el jugador de Narbona! », havia diguèt en rogissent com un cranc, en el moment d'atacar-s'a la brida, que li implorava de no desitjar allò de la seva part; havia tot oblidat, i la gent de la casèt no en reien que d'ell, i volien qu'en trobés en una postura vergonyosa davant els senyors.

Beatritz no havia insistit. Però la mateixa nit, mentre que remugava en la seva cambra de la torre sòbria una recepta difícil i, malhumorada, posava de costat el manuscrit de Galena, havia sentiguèt de sobte un suau so de cordèt a baix del riba, una manera lànguida que no només adulava la seva orella, però en va entaforar tranquil·lament al més profund de la seva ànima i hi va insuflar miraculosament una dolça ondulació ondoyante de manera qu'en va aixecar de la seva taula i en va sostenir a la finestra. La nit beluguejava de mil estrelles, el món dormia a la ronda, sola la veu del violí en balancejava a través dels cims, i vibrava fins amunt del paret escalabrosa i en lo habitació solitària de l'alta dona. « És Ugonet que juga », diu davant ella meditant. De fet, allò sona com se la primavera començava a cantar d'ell mateix. Qué pòt haver-li-hò ensenyat després de tan llargs anys?

L'endemà, va tornar amb ell en las tèrras, ell a pauc al costat de la seva mula, i hò va veure, que havia baixat els ulls sòbri el camí, examinant de costat, i li va aparèixer aquell dia un altre home que normalment. Fins i tot en la seva roba de servitud, en portava lliurement amb una decència audaç; la seva estatura hauria estat perfecta se no havia estat també prim. La seva pell enfosquida havia començat a aclarir-se, el coll prim va aparèixer fins i tot blanc, i las pichonas mans també eren pàl·lides de color. Hi havia encara poc borrissol al mentó i al llavi superior, els cabells brilhants i cada vegada més espesses arrissaven sòbri el cap fi, i los aquelas en fundaven en una línia negra dreta a sòbria dels grans ulls moixos. (...)

I després d'un moment, no va respondre i va baixar el cap més avall baix sòbri el seu pit: « Hauries de pensar, Ugonet, a treballar prop d'un trobador i a acompanyar-lo en els seus viatges. Guanyaries lo honor i el guardó, i veuries el món llunyà, la qual cosa t'escauria millor que de caure en la decadència, en l'oblit, i de no aconseguir millor amb el temps qu'a esdevenir mestre d'escuderia o mariscal. »

El jove va sacsejar el cap en silenci. I com acabaven d'arribar a una se casèt en trobava un malalt que la vescomtessa havia de visitar, aquesta vegada, enva quedar a aquests algunes paraules. Però la nit següent, quan Beatritz, després del menjar del vespre, va entrar en el seu laboratori per preparar alguns remeis que necessitava per a l'endemà, el seu pauc va caminar sòbria alguna cosa de dur a enterrèt. En va inclinar per recollir-hò, i va veure en la llum de la lluna qu'era el pern d'una ballesta que havia de ser entrat per la finestra oberta. Mirant de més a prop el bosc ròm – perquè la punta havia estat acuradament trencada– va trobar un rotllo de pergamí enrotllat amb algunes estrofes dalt. Immediatament, amb l'intuïció infal·lible d'un agacin de dona, sabia que li havia enviat aquest correu estrany, va encendre el seu llum a tres braços i va asseure a la llar per llegir la fulla. Era una canzone compostèt en la mateixa estrofa qu'aquella utilitzada per l'estranger trobador per cantar la seva cançó, i deia: (...)

No havia acabat llegir els versicles, i el violí va reprene al nivell del riba, i va sentir la melodia qu'el jugador de Narbona havia jugada sòbri el llaüt, només molt més dolça i més languissante. Vai llegir llavors els coblets de nou, a continuació per tercera vegada, fins qu'el violinista entona una nòva versió amb la qual las paraules no volien ja concedir-se. Aquesta música de nit va durar més d'una hora. I l'auditora era sempre asseguda, immòbil en la torre, la fulla sòbria els genolls i els ulls mig tancats, s'encara que no veia més qu'un tros del cel de lluna argentat forèt.

Quan el joc va callar en baix, va enyorar profundament i en va aixecar. Vai anar a un pichon mirall penjat al paret, i fent brillar el llum sòbri la seva cara, en va mirar penjan un cert temps i va haver de finalment riure de la minèt afligida amb la qual mirava la seva imatge. « No és verdaderament intel·ligent, diu a la seva imatge, i jo mateix, relha més ximple qu'ell. Són infanteses, com és permès a venguèt anys; a quaranta, val millor fèrre-se lligar que passejar-se lliurement amb una tal bogeria. Vergonya a calat, el meu vell nen! Fes encara to treball, i a continuació descansa't i tina tota la bogeria que sona i que canta. » (...)

*

Perquè, a partir d'aquesta nit, la seva voidèt i el seu ésser van esdevenir completament diferents. No va deixar ja mai la seva habitació en la torre, i fins i tot los malaltes qu'el cridaven a l'ajuda havien de pujar cap a ella, o enviava la vella Bernarda, que havia esdevingut de mica en mica la seva ajudant, per l'estudi de la naturalesa del sofriment sòbria els llits de mòrt i li feia a continuació passar el medicament. No freqüentava ja altres persones; vai enviar la notificació al seu germà, que li demanava finalment l'accés: no suportava ja cap veu d'ésser humà, no podia ja parlar qu'al seu Déu.

En va fèrre igualment perdonar prop de la seva antiga amiga, l'abadessa, de no poder ni venir veure-la, ni rebre la seva visitèt. Havia passat dels coses que li havien donat d'altres pensaments sòbri moltes coses, i temia llavors de no més sentir-s'amb la vella confident com abans.

Això només és amb Bernarda, que sabia tot, que parlava de vegades de l'única cosa qu'omplia els seus pensaments. Vai aprendre per la fidelitat que Brunet havia esdevingut el favorit del comte de Fois, qu'els seus canzones començaven a fèrre-hò conèixer en tot el país. Però rebutjava obstinadament, s'una dels perdia fins a Besiers, de llegir la mateixa. Seran de més bells cucs qu'els que podia fèrre al començament, diu. Però van a ser adreçats a una altra dona i no los estimaré. La meva voidèt està acabada, la seva comença. No tenim res més a compartir.

Negligia així la seva bellesa gairebé acuradament, portava sempre el mateix vestit simpla i en deixava trenar els cabells per la seva sanitària sense mai tirar una mirada en el mirall. No prenent que poc aira fresc i poca sa, la seva aparença, que havia tan molt de temps guardat el seu esperit de joventut, va declinar de manera visible d'any en any, i mentre que no assolia encara la cinquantena, assemblava a una bella vella que

hauria marcit precoçment. Però no se'n preocupava. L'aparença semblava més aviat esmussar cada espina del penediment, que no havia seguit el seu agacin ardent aquella nit i que havia encadenat la voidèt del jove a la seva. « Ara la vella sensatesa ha d'ajudar-me, diu somrient, a superar la bogeria jove. »

Al final del novè any després que Brunet li va haver fet els seus adeus, va morir el vescomte Ademar. El seu fill gran va prene poder-hò i va prene possessió del castell de Besiers. Quan va fèrre demanar amb respècta se podia presentar-s'a la seva estimada tia, aquesta li va fèrre dir qu'era ja aïllada i enterrada en el soterrani de la seva biblioteca. Què no s'espantés veure la morta ambulant que li desitjava bona sortís i benedicció i exigia només de poder continuar tranquil sota la seva ombra.

I tot va quedar com abans, fins i tot sota el nou Senyor.

De sobte, una notícia va arribar a la dona aïllada i qu'en fa vella que li va inflamar el agacin que creia dels de feia temps petrificat, amb un intens terror.

El comte de Fois, que havia guardat molt de temps a distància la seva aversió per al vell home de Besiers, va fèrre anunciar la seva vinguda en l'objectiu de saludar el fill i successor i redreçar l'amistat passada de las degudas casères. Vai portar amb ell un invitat ben conegut, el seu amic perque, floron de la seva casèt, Uc Brunet, el Trobador, del qual la glòria irradiava tota Provença, i que desitjava reveure el lloc òm havia passat la seva joventut ombrívola.

Quan Bernarda va anunciar sense alè aquesta gran notícia a la seva mestra, va ser molt afectada per l'expressió estranya de la cara amb la qual, sense respondre una paraula, descansava en la seva butaca i mirava davant ella. Estava bé a punt de dir que la vescomtessa en replegaria encara més severament que normalment per als dies d'aquesta visitèt. En comptes d'això, la dona miraculosa va començar de sobte a parlar de jòias i d'adorns, i va demanar s'el vestit de festa, penjada dels de tan molt de temps en el cofre, no havia encara estat rosegada per los arnes. Sòbri aquest, en va deixar portar un mirall i va mirar, sense pestanyejar, el seu retrat que no podia gaire reconèixer. Se ha de trobar de l'ajuda! Vai Dir com per a ella mateixa. Però no pòt veure'm com això, i no puc tampoc tancar las pòrtas a la meva Ugonet, s'el seu agacin fidel hò empeny a copejar a la portèt de la seva vella mestra.

Vai ser llavors molt ocupada al seu fogó i els seus llibres pendent alguns dies, va fèrre aportar los seves més polidas jòias i els seus millors vestits, i els va provar els unas després dels altres abans d'aturar la seva

trièt. Allò no va amb la meva cara i els mòves cabells, diu somrient a Bernarda, però allò hauria d'anar.

La vella serventa, que va observar l'agitació vagabunda de la seva mestra i va veure encara que no hi havia gran-cosa a fèrre aquí amb tot l'art del lavabo, li va demanar repetidament el qu'anava a fèrre, se volia concocter una aigua de bellesa o preparar un nou maquillatge. Més qu'això, i ben millor! És tot el que va rebre per a resposta. Semblava se haver produït una gran transformació en aquesta dona, normalment tan tranquil·la i lúcida. Al mig de la degradació dels seus atractius i donatius físics, el seu esperit havia quedat fins ara sòlid i lluminós, només dolçament vetllat per la renúncia. De sobte, un sentiment de joventut tardana semblava se haver escapat del fons de la seva ànima, com una fan calenta amortallada qu'en manifestèt inesperadament i trenca el modest jardinet d'adorn condicionat al voltant. Se, més jove, no havia concedit que poca importància a lassas arts pichonas femenines, res no va ser ja important per a ella d'ara endavant que de donar als seus trets i a la seva aparença alguna gràcia. La vella fidel va veure aquest esforç sacsejant el cap amb nostàlgia i el va ajudar a refrescar l'adorn blasida. Però, quan tirava de temps a altre una mirada d'amagat sòbri los galtes marcides dona, enyorava esforços vans. En va adonar igualment, pels discursos incoherents i capritxosos de la seva mestra, qu'el qu'en tramava sota aquest front antigament tan clarvesent esdevenia inquietant. Quan el vestit i las jòias van estar preparats i qu'en va aixecar, va sentir la mestra cantar en silenci davant la habitació, amb una veu mig extinta a causèt del llarg silenci. No reconeixia l'aira que no havia ressonat a la seva orella dels d'aquell dia, òm Brunet sòbri el seu pichon violí lo havia imitat del trobador. Però, que la dona solitària i silenciosa hagués tractat de cantar li apareixia tan trista i tan espantós que va prene la fuga, las llàgrimes als ulls.

És així com el moment de la visitèt en va apropar.

La vigília del dia òm els invitats eren esperats, Beatritz va enviar la vella al llit abans. Tenia molt a fèrre fins a l'endemà. A continuació en va veure la llum de la cambra de la torre parpellejar tota la nit fins qu'ella s'éteignât al pichon matí. La visitèt va arribar a temps, un gran seguici acompanyava el comte, entre tots els cavallers i els escuders, ningú no aixecava ja els ulls cap a ell excèpta un home gran i prim en la flor de la bellesa, amb una cara seriosa de color ombrívol, que cavalcava a l'esquerra del seu gran mestre i pujava a prop d'ell los marxes fins a lo hall d'acollida. Quan los primers salutacions van ser intercanviades i qu'un pichon got va

ser pres, en va adreçar al jove mestre de la casèt per demanar-li d'estar en dret d'adreçar el seu homenatge a la seva nòbla parenta, la sobirana Beatritz, perquè havia estat la benefactora i la sanitària de la seva pobra joventut.

Portava una cadena d'aur al voltant del coll, sòbri la qual era penjada la seva efígie, qu'el nebot, que no la havia vista qu'en una època llunyana, va reconèixer immediatament. Vai dir que volia realitzar el seu desig. Però havia canviat molt mentrestant, com el va assegurar la seva serventa, i no tenia ja el costum de rebre qualsevol. Però guiaria ell mateix l'invitat cap a la seva tia i, potser, a aquesta ocasió, seria també honrat de mirar al davant la nòbla dona i d'abraçar la mà que havia donat tant de benestar i alleugerit el seu sofriment.

Així, com el comte de Fois va demanar ell també l'autorització de saludar la seva vella amiga, gairebé tota la companyia va marxar i va pujar los marxes fins a la cambra de la torre. Però no eren encara arribats al més amunt alt escalona superior que la vella Bernarda, la cara profundament torbada, amb gestos de terror en va precipitar sòbri ells. Els va deixar sentir per signes, perquè los paraules li faltaven, de bé volar quedar-s'a part; Brunet, empès per una intuïció aterridora, la va empènyer dolçament sòbria el costat i en va precipitar per pujar los marxes. Quan va franquejar el llindar, en va aturar ell mateix, envaït pel terror, sense poder pronunciar una paraula. Vai veure la seva vella mestra asseguda sòbria la llar, en el seu més bell adorn, adornada d'anells i de jòias, però el cap, recoberta de cabells blancs com la neu, replegada sòbria l'alt dossièr de la butaca, els trets silenciosos i rígids, i els ulls trencats solennellement desviats del món, girats contrèt la volta baixa. Quan va aconseguir a apropar-se, va veure que la seva mà esquerra sostenia encara un gòt del qual havia de haver begut just abans de la fi. Diversos passem per la paelha, cassoles i gots en trobaven al costat dels carbons extints; sòbri una tauleta, hi havia un gran rotllo de pergamí, obert a la pàgina òm era qüestió de l'elixir destinat a portar la joventut passada i a donar a los sivelles descolorides un nou esclat daurat. Però la boca de la morta somreia, com transfigurada per una esperança o un recòrd beat.

FONT DE L'ORIGINAL

Heyse, Paul Johann Ludwig (1882). Der lahme Engel. En Paul Heyse (Ed.), *Trobador-Novellen. Vierzehnte Sammlung der Novellen* (pp. 1-

66)). Wilhelm Hertz. https://www.projekt-gutenberg.org/heyen/troubado/chap001.html ; https://books.goo gle.ets/books? id=17 o-AAAAYAAJ& pg=PP11&dq=der+lahme+engel+paul+heyse&lr=&hl=fr&fan=gbsselectedpages&cad=3#v=onepage&q=der%20lahme%20angel%20paul%20heyse&f=false

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Quadt, Max (1927). Die Grundlinien der Novellen-Komposition Paul Heyses. *The Journal of English and Germanic Philology*, 26 (2), 166-173, https://www.jstor.org/stable/27703026

Sandvoß, Franz (1885). *Römische Xenien*. Otto Heinrichs. https://books.google.fr/books?id=zvfcaqaamaaj&printsec=frontcover&hl=fr&indica la fan=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Schwägerl-Melchior**,** Verena i Melchior, Luca (2016). « Un felibre austrian » : qualques remarcas sus Hugo Schuchardt e lo país d'òc, acompanhadas d'una edicion novèla de sa correspondéncia amb Fréderic [sic!] Mistral. *Revista de las Lengas Romanicas*, 70 (2), 517-550. https://doi.org/10.4000/rlr.421

Seidel-Vollmann, Stefanie (1977). *Die Romanische Filologia an der Universität München (1826-1913). Zur Geschichte einer Disziplin in ihrer Aufbauzeit*. Duncker und Humblot. https://books.google.fr/books?id=447uBKAB6dcC&dq=Die+Romanische+Filosofialogie+a_ny_+der+Universit%C3%A4t+M%C3%BCnchen+(1826-1913).+Zur+ Geschichte+einer+Disziplin+in+ihrer+Aufbauzeit,+Berlín.&lr=&hl= fr&fan=gbs_navlinks_s ; https://doi.org/10.3790/978-3-428-43861-7

Silverman, Beatrice (1928). *Paul Heyse und seine Falkentheorie*. Mcgill University. https://escholarship.mcgill.ca/concern/theses/00000284f

Spiero, Heinrich (1910). *Paul Heyse. Der Dichter und popa Werk,* Stuttgart e Berlín, J. G. Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger. Recuperat lo 7/4/2022 de https://www.projekt-gutenberg.org/spiero/heyse/titlepag e.html

Stralla, Melanie (2019). *Die provenzalische Renaissance in Deutschland. Übersetzung und Edition von Frederic Mistrals* Mirèio *um 1900.* Universitat de Wuppertal. https://doi.org/10.25926/jdy5-mw39